

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši šteč. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje petiti-vrstno 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvo pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Srbsko bojišče.

Dne 27. oktobra je desno krilo armade generala Kővesza, ki sestojata iz avstrijskih čet, v široki bojni črti prekoračilo zgornjo Kolubaro in naši so potem marširali dalje po obeh straneh ceste iz Topolaka proti Kragujevcu. Nemci so pa zasedli gorovje severno od Rudnika. Armada generala Gallwitzja je dobila ozemlje zahodno od železniške postaje pri Lapovem ter po težkem boju prepodila Srbe z višin pri Svilanju.

Dne 28. oktobra so se pojavili črnogorski bataljoni južno od Višegrada v Bosni, a so bili poraženi pri Drinsku in na Suhi Gori.

Avstrijske čete Kőveszove so prekoračile med napadom težko prestopno nižino ob zgornji Rači, vrgle v ljutem boju Srbe raz višine Čumisko in osvojile cerkev in vas Dumico.

Nemške divizije Kőveszove armade so vdrle v gorato ozemlje pri Rudniku. Zahodno od Morave je bila dosežena bojna črta Slavkovića—Rudnik—Čumić—Batočina in čete so dobile 1300 vjetnikov.

Gallwitzjeva armada je pa prekoračila pri Lapovu Lepenico in nato napredovala južno-vzhodno od Svilanja.

Dne 29. oktobra so naši očistili ozemlje okoli Višegrada in vdrli vzhodno od mesta na srbsko zemljo.

Gallwitzjeva armada je vjela 29. oktobra 1000 in 30. oktobra 600 Srbov na obeh straneh Morave.

Kőveszova armada je vrgla Srbe na obeh straneh Rudnika nazaj na Gornji Milanovac. Na visoki planoti Čumić, en dan hoda od Kragujevca, so se Srbi trdovratno uprli in nastal je srdit boj. Naši so dobili štiri topove in tri municijske vozove. S severa so prišle nemške čete proti Gornjemu Milanovcu in vdrle v mesto. Vrgle so

Srbe na cesti, ki drži iz Satornje v Kragujevac, iz njihovih postojank južno od Srebrnice.

Dne 31. oktobra so zahodno od Velike Morave avstrijske in nemške čete po hudih bojih z zadnjimi četami Srbov dosegle višine med Milanovcem in Kragujevcem. Dne 1. novembra med 7. in 8. uro zjutraj so združene čete zasedle Kragujevac in razvile na arzenalu in vojašnici najprej avstrijsko in kmalu potem nemško zastavo. Kragujevac je bil od leta 1818. do 1839. srbska prestolnica. Leta 1857. se je tu ustanovila državna livarna za topove in druge vojaške potrebščine. Mesto šteje 15.000 prebivalcev. Srbi so pred odhodom iz mesta razbili vse vojaške naprave. V kotu med Moravo in Rezavo so nemške čete po hudih bojih zavzele gospodujočo višino Trivunovo Brdo.

Dosedanji plen avstrijskih in nemških čet znaša doslej 20 častnikov, 6600 mož, 32 topov, 45 topovih cevi, 9 strojnij pušk in nad 30 municijskih voz.

Na črnogorski meji so na več mestih avstrijske čete pričele z ofenzivo. Osvojile so obmejne višine Troglav in Orlovac, južnovzhodno od Avtovca. Južno od Višegrada so bili dne 1. novembra črnogorski napadi odbiti.

Naše čete so vzele v bojih proti Črni Gori višino Bobljo in tri druge vrhove južno od Avtovca ter zaplenile en top italijanskega izvora. Vzele so naše čete Užice in šle naprej na višinah severovzhodno od Kragujevca in od Jagodine. V Kragujevcu je bilo zaplenjenih šest topov, 20 topovih cevi in nekaj tisoč pušk ter veliko streliva.

Armada generala Kővesza je napredovala severno od Požege, prekoračila črto Čačak—Kragujevac in z nemškimi četami zasedla Čačak. Na obeh straneh Morave je prekoračena črta Bagrdan—Despotovac.

Ob obeh straneh Morave se Srbi trdovratno upirajo Nemcem.

Po dolgih, krvavih bojih med Srbi in Bolgari so dne 28. oktobra vkorakale bolgarske čete v Piroto. Trdnjava Piroto leži blizu bolgarske meje in šteje okoli 12.000 prebivalcev. Zanimivo je to, da so leta 1885., ko je bila vojna med Bolgari in Srbi, Avstriji ustavili Bolgare, ko so Srbom vzeli Piroto. Avstrijski poslanik je Bolgarom zaklical: „Ne koraka naprej, drugače trčite ob avstrijske bajonete!“ Takrat so bili Bolgari primorani skleniti mir in Srbom vrniti Piroto.

Ko so si Bolgari osvojili Piroto, so se Srbi umaknili na celi fronti pred generalom Bojadjevim. Prej so bili na celi črti boji, ki so trajali štiri dni. Bolgari so zaplenili veliko streliva in 16 topov. Na Kosovem polju so zasedli Bolgari pokrajino severno od Kačanika in dosegli breg gornje Morave vzhodno od Gilana.

Iz Valandova so prišle francoske čete, pa so bile od Bolgarov odbite z velikimi izgubami.

Bolgarska armada je 29. oktobra dosegla črto, ki deli vodovje Timoka in Morave. Južno od Knjaževca je zasedla vrh Tresl Baba, ki odpira pot proti Nišu in Beli Palanki. Srbi so bili vrženi tudi pri Kačaniku, ko so napravili napad na Bolgare.

V Skoplju so Bolgari zaplenili 19.000 pušk, 15.000 zabojev patronov, 950 zabojev smodnika in več drugega vojnega materiala.

Bolgarske čete so 30. oktobra zasledovale Srbe po trdovratnem boju pri Planinici, zahodno od Zaječara, in so zaplenile eno baterijo s priprego. V dolini Nišave so se polastile mesta Bele Palanke in dosegle črto Sadovica—Brgudinač—Bogovrh. V dolini Morave Bolgari napredujejo severno od Vranje počasi, ker se Srbi ljuto branijo.

Odstopil je vojvoda Putnik, kakor tudi njegov naslednik. Za vrhovnega poveljnika srbske armade je bil imenovan general Štefanović. Angleške čete

PODLISTEK.

Zadnja luteranka.

Prizor iz leta 1615. — Spisal P. Bohinjec. (Dalje.)

„Daj nam danes naš vsakdanji kruh, molimo vsi, katoličani in luterani. Čemu torej to prerekanje?“

„Dekle, človek ne živi samo od kruha, ampak od vsake besede, ki pride iz ust božjih, govori Gospod.“

„Dajte si dopovedati, mama, saj veste, da ne pridemo z glavo skozi zid. Vsi protestantje so že pobrali šila in kopita in jo potegnili iz Kranjske, ljudje so skoro vsi katoliški, nadvojvoda je poslal svojo komisijo v Tržič, da je prebivalce obrnila na pravo pot in požgala krivoverske knjige. Bog pripušča celo čudeže na prid katoličanom — vi pa zmerom svojo trdite, pogrevate lepe besede predikantov in zabavljate čez cerkev, ki vas je sprejela kot novorojenko v svoje naročje“ ...

Deklina se je ogrela, Klara pa dvigne svoje roke in razburjeno odgovarja:

„Zofka, taka si ti? Ti se drzneš izkušeni materi tako govoriti? Ti kajpada roko ližeš papistu gori na klancu, ker njegov kruh ješ, ker te je satan premotil in zmešal čisti evangelij. Resni časi se bližajo, vse se je uprlo zoper nas in tisti ljubljanski papist nas hoče siloma utopiti v žlič vode — ali nas ne bo! Le zapomni si, deklina!“

„Ej, mamica, ne razburjajte se, saj ni tako hudo. Imejte svojo vero, če ste res tako prepričani o nji, vendar vam svetujem, da se nikar tako ne poganjate za modrost teh predikantov. Saj vendar spoznate, da je nova vera prinesla naši hiši mnogo gorja, mnogo škode, in obetajo se nam še hujši časi, tako pojde tako dalje. Nekdaj tako slavna Štantmanova hiša v Tržiču bo docela propadla.“

„Dekle, ne govori tako! Tebe je premotil sam satan in te je zvalil na visoko goro in ti je obljubil gradove in polja in ti si mu verjela. Ne tisti, ki sadi, ne tisti, ki priliva, je kaj, ampak tisti, ki rast daje, ljuba moja hčerka! Ti si na krivi poti, sam peklenšček te je zvalil v močvirje.“

„Tudi jaz sem poučena o verskih resnicah in tudi nekaj vem,“ odvrne Zofka pohlevno.

„Ti ne veš ničesar, otrok moj, ti si žrtev moje babice.“

„Recite, kar hočete, ljuba moja mamica, ali tega ne morete trditi, da se v vaši veri gode čudeži, v naši se pa. Kar se godi v Ljubljani pri frančiškanskem bratu Jeronimu, to niso stvari, ki se dajo razlagati po naravni poti.“

„O ti priprosta dušica, da si tako lahkoverna! Ali ne veš, da so tudi egiptovski čarodejci delali čudeže s pomočjo hudobnega duha? Ali ne veš, da se je Simon Magus pospel nad zemljo s pomočjo satanovo? Ej, Zofka, ti si slabo podkovana v krščanskem nauku. Ti ne veš, kaj se pravi za sveto vero trpeti in umreti. Ti si preveč zaverovana v posvetnost, preveč se ti dobro godi,

da bi pretehtala temeljito resnice sv. vere. Ti ne veš, kaj papisti vse počno, da bi zatrli čisti evangelij, da bi zatrli knjige, ki so jih spisali naši reformatorji: Trubar, Dalmatin in drugi v dosego resnice. Tebi se niti ne sanja, da resnica napreduje, dasi število pravovernih nazaduje. Res je papist na klancu premotil Tržičane in je dosegel s svojo strogostjo neverjetne stvari. Ali „sila kola lomi“ in Pegamovo kolo se je potrla in zlomilo, naše kolo pa še vedno goni vodna sila, ker se ne skriva, se obrača naravno in bo obstalo.“

In Klara udari z nežno pestjo po mizi, da so zašklepetale rožene šipe v oknih.

Tisti hip se odpro duri in notri priteče v eni sapi Štantmanov Jernejček:

„Mama, hitro pojdite domov! Pri tistem kolesu, ki goni norca, se je potrla polovica lopat.“

„Očividna kazen božja!“ vzdihne Zofka.

Klara pa sede na stol in zmerno odgovarja:

„Jernejček, le pojdi domov in povej pomočnikom, da se kmalu vrnem. Tačas pa naj Joža in Jaka vsekavata marke v izgotovljene kose.“

„Ali meni ne privoščiš nobene besede, bratec?“ se oglasi Zofka.

Dečka polijó solze in reče:

„Zofka, pojdi z mano!“

„Ne morem, Jernejček! Srečno hodi!“

Deček odide solzan, mati pa nadaljuje:

„Ali veš, Zofka, da je Pegam prestavljen in da je graščak že imenoval naslednika?“

(Dalje prih.)

so se združile s srbskimi četami. Pri Strumci so bile od Bolgarov poražene francoske čete; 500 Francozov so Bolgari vjeli, druge pa potisnili na grško zemljo.

V Varni je obstreljevanje Rusov napravilo mnogo škode. Več velikih poslopij je uničenih. Vlaki odvažajo prebivalstvo iz mesta.

Armada generala Bojadjeva je 31. oktobra zasedla višino Bezdan, zahodno od Slatine, in višine na obeh straneh Turije. V dolini Morave so Bolgari zaplenili štiri brzostrelne topove in šli dalje od Knjaževca proti Soko-Banji. Položaj v Makedoniji se bistveno ni izpremenil.

Armada generala Bojadjeva je vrgla Srbe zahodno od Platinice in jih 230 vjela. Bolgari prodirajo zahodno od Knjaževca čez goro Ples na Nišavo. Nadalje so Bolgari zasedli mesto Bojčevac, zahodno od Zajčara, in Dobrunjevac. Pri Sečanici in Brestovu vzhodno od Leskovca so Bolgari vjeli 600 Srbov. Pri Valandovi je bil od Bolgarov uničen 174 francoski pešpolk.

Turške čete poidejo Bolgarom na pomoč. Avstrijski cesar je odlikoval bolgarskega carja in oba bolgarska princa. Bolgarija je zaprla francoske in italijanske šole. Nemci upajo, da pridejo tekom enega tedna v Carigrad.

janke čet grofa Bothmerja. Po ljutih nočnih bojih so pa Nemci z naskokom vzeli nazaj večji del jarkov in vjeli 2000 sovražnikov.

Dne 1. novembra so boji ob Stripi trajali dalje. Rusi so nastopili z novimi četami. Pri Sjemekovcu, severno od Bjenjave, je bil ves dan ljut boj, ki je trajal še ponoči in drugi dan. Ruske sile so nekoliko pridobile. Zahodno od Čartoriske je pa general Linsingen vdrl v ruske postojanke jih vjel 660 in zaplenil 2 strojni puški.

POLITIČNI PREGLED.

Grška in Bolgarija.

Bolgarija ne misli vzeti in obdržati Bitolja, ker ga je obljubila Grški z delom Makedonije vred kot plačilo za njeno prijazno nevtralnost. Grški kralj se vedno bolj nagiblje k osrednjima velesilama.

Srbija in Črna Gora.

Srbska vlada z diplomatskim zborom se je premestila v Črno Goro, kamor je odšel baje tudi kralj Peter.

Rusija.

Govori se, da bo odstopil zunanji minister Sazonov in da je bil Goremkina imenovan za državnega kanclerja. Podpira ga v zunanjih poslih Šebeko, bivši ruski poslanik na Dunaju.

Francoska.

Prefekti vseh okrajev so poklicani v Pariz. Pozvati namerava vlada pod orožje vse Francoze, ki naj preženo Nemce s francoske zemlje.

Angleška.

V zbornici je Asquith podal poročilo o položaju. Hvalil je angleško mornarico, ki je očistila vsa morja nemških vojnih in trgovskih ladij. Omenjal je, kaj je Angleška storila za Srbijo in kako se grški kralj umika, da bi ne izpolnil pogodbe s Srbijo.

Angleško brodovje gre z Malte v grške vode.

Makedonija.

Bolgarska vlada je za guvernerja v Makedoniji imenovala Aleksandra Zlatanova.

Podpore.

Po cesarski naredbi z dne 12. junija 1915, oziroma vsled navedbe ministrstva za deželno brambo in vojnega ministrstva z dne 28. sept. 1915, so se natančneje določile nekatere podpore za vojake in za svojce v vojno vpoklicanih vojakov.

Če se je kdo, ki je aktivno služil, povrnil kot invalid in se mu je zmanjšala zmožnost, da bi si služil kruh, dobiva on, oz. dobivajo njegovi svojci, še naprej vsa državna podpora ali vzdrževalnina, samo dokazati mora vsak mesec s potrdilom županstva, da na drug način ne more preživiti svojcev, ker je njegova zmožnost za zaslužek zmanjšana vsaj za 20 %. Zmožnost za delo potrjuje okrajni zdravnik.

Pri invalidih, ki so se vrnili vsled rane ali bolezni, se izplačujejo tedaj neprikrajšane državne podpore, četudi kdo vleče vojaško preskrbnino. Če se je kje zaradi vrnitve invalida podpora ustavila, se mora vnovič nakazati za nazaj od dneva prekimbe.

Če je kdo umrl ali če se ga pogreša (je vjet), naj njegovi svojci ne dobivajo državne podpore samo še šest mesecev po njegovi smrti, marveč tudi še naprej, in sicer v slučaju, ako še niso postali deležni posebne vojaške preskrbnine, naj dobivajo vso dosedanje podporo, ako jim je bila pa nakazana vojaška preskrbnina, dobivajo še toliko stare podpore, kolikor ista presega vojaško preskrbnino. Če se je komu ustavila podpora zato, ker je preteklo že 6 mesecev po smrti vpoklicanca, se mu mora vnovič nakazati.

Te določbe veljajo tudi za tiste, ki so bili vpoklicani kot delavci ali sploh v kako vojno službovanje.

Podpora se more nakazati tudi pozneje tistim, ki za njo prosijo, ako so bili izpolnjeni pogoji za podporo med aktivnim službovanjem vpoklicanca in ako ni preteklo več kakor dva meseca, odkar je bil isti prestavljen v neaktivno razmerje, ali pa šest mesecev po njegovi smrti, oziroma od tistega časa, odkar se pogreša.

Če je kdo aktivno služil, pa vsled poškodbe ali obolenosti v vojaški službi bil prestavljen v neaktivno razmerje ali izločen iz vojaške zaveze in če potem za to boleznijo umrje, se dobiva še

Velika bitka ob Soči.

Dne 27. oktobra je bil na bojni črti ob Soči živahen artiljerijski boj. Zedinjena druga in tretja italijanska armada je nadaljevala brezvspešne napade proti našim trdnim postojankam. Pri Bovcu so naši branilci pri ovirah krvavo odbili italijanski napad na zahodnem robu Javorčka. Močne italijanske sile so prodirale proti našim četam južno-vzhodno od Mrzlega Vrha in proti Doljem. Naši so jih odbili, za posamezne kose jarkov je bil ljut boj. Zvečer so Italijani napravili napad, pa so bili odbiti. Poizkusili so prehod severno od Kanala, a naši so ga preprečili. Goriško območje je bilo vnovič pod težkim ognjem. Naval proti gori Sabotinu se je zopet popolnoma ponesrečil; v ognju naše artiljerije in strojnih pušk so Italijani zbežali v svoja križja.

Dne 28. oktobra je druga in tretja italijanska armada zopet začela s splošnim napadom in vroča bitka se je vnela na vsi soški fronti. Po artiljerijski pripravi je bitka pri goriškem območju dosegla srditost, kakor dosedaj še nikoli. Ljuti naskoki Italijanov niso mogli omajati naših čet, marveč so bili povsod odbiti. Na več krajih so bile sicer naše postojanke razstreljene in sovražnik je tu in tam vdrl v kak jarek, s protinapadom pa je bil vržen nazaj. Težkemu dnevu je sledila mirna noč.

Dne 29. oktobra je bilo pri Gorici bolj mirno, trajal je le silovit topniški oženj do večera, pri Tolminu je pa naša posadka morala odbiti še en močen napad. Napadalni poizkusi Italijanov na gori Sabotinu in poizkus, da bi dobili nazaj naše postojanke zahodno od Pevme, so bili odbiti. Tudi na višini pri Podgori, kjer se je boril mož z možem v srđitem boju, so vsi jarki ostali v naših rokah. Silno je napadla tretja italijanska armada Dobrdobsko planoto; po topniškem ognju in ob trdnem zidu naše pehote so se izjalovili vsi napadi.

Dne 30. oktobra so obnovili Italijani napade pri Dobrdbu, Gorici in Tolminu. Ljuti boji v bližini so na več mestih trajali tudi ponoči in so se končali s tem, da so naše čete obdržale vse postojanke.

Rusko bojišče.

Hude boje so imele naše čete z Rusi pri Čartorisku. Dne 27. oktobra so vzele vas Rutko. Proti Nemcem se je izjalovil močan ruski napad vzhodno od Novega Grodka. Naši in Nemci so vjeli zadnje dni 18 ruskih častnikov in 929 mož, zaplenili dve strojni puški in prisilili nekega ruskega letalca, da se je dal vjeti.

Ob Stripi so 30. oktobra Rusi začeli živahneje delovati. Hoteli so priti čez reko, kar je pa naš ogenj preprečil. Zahodno od Čartoriske so bili zopet odbiti močni ruski protinapadi. Pri Mitavi so pa Nemci odbili dva močna sovražna napada in pri Čartorisku so Nemci dosegli vzhodni rob višine pri Komarovu ter vjeli 150 Rusov.

Dne 31. oktobra so naše čete ob Ščari po ljutem ročnem metežu odbile ponočni napad, kakor tudi več hudih ponočnih napadov pri reki Korminu. Severno od Senjave ob Stripi so se razvili po odbitem napadu novi ljuti boji.

Zahodno od Dvinska so Nemci odbili močne ruske napade. Ljut boj je bil tudi pri jezeru Sventenu in izjalovili so se ruski sunki severno od jezera Trisvjati z velikimi izgubami za Ruse. Zahodno od Rige je bilo sestreljeno neko rusko letalo.

Meseca oktobra so naši vjeli 142 ruskih častnikov in 26.000 mož, dobili 44 strojnih pušk, en

Dne 31. oktobra so Italijani vnovič napadli rob Dobrdobske planote z močnimi silami, toda zaman.

V drugi polovici oktobra so Italijani izgubili najmanj 150.000 mož.

Italijani na vsak način hočejo vdreti v mesto Gorico, zato so postavili na bojišče več novih pehotnih brigad, katere so 1. novembra privedli s koroške in tirolske bojne črte. Napadli so Italijani goriško območje, nadalje pri Plaveh in na obeh straneh gore Sv. Mihaela, pa so bili zopet s težkimi izgubami odbiti. Na višini pri Podgori so se ta dan nadaljevali boji za posamezne kose jarkov do noči. Odsek od Avč do Svete Gore se je nahajal pod močnim ognjem topov. Zvečer je bil napad pri Zagorju.

Dne 2. novembra so Italijani nadaljevali napade proti Gorici od Plav do Dobrdobske planote. Njihove zelo močne sile so bile povsod odbite. Več italijanskih polkov je izgubilo po polovico vojakov. Dne 3. novembra je neki italijanski zrakoplov spustil veliko bomb na mesto Gorico. Kalvarijo in Oslavije so Lahi zadnji čas silovito obstreljevali. Čudovito se res drže naši junaki proti petkratni laški premoči.

Lahi imajo posebno veselje razdirati cerkve. V Gorici je več cerkva zelo poškodovanih. Pri Sv. Luciji se je v cerkvi razpočila granata, ki je cerkev grozovito razdejala. Vse altarje je podrobila, le tabernakelj je ostal še cel. Tudi v Tolminu so Lahi na župno cerkev že močno streljali in jo poškodovali od zunaj, v notranjost cerkve pa še ni pridrila nobena granata.

Italijani imajo v posesti grob pesnika Simona Gregorčiča.

Ko so bili boji ob Soči najbolj silni, je bil na koroški meji bolj mir.

Na Tirolskem je naperil sovražnik svoje najsilnejše napade proti hribu Col di Lana. Napadi so se ponavljali več dni. Z desetkratno premočjo je vzel sovražnik 29. oktobra prednjo pozicijo tega hriba in se je ondi zakopal. Obdržali so pa naši vse svoje glavne postojanke na tirolski in koroški bojni črti.

top, tri letala in mnogo vojne materijala. Nemške čete so pa vjelo meseca oktobra pod Hindenburgom 98 častnikov in 14.482 mož, pod princem Leopoldom 32 častnikov in 4.134 mož, pod generalom Linsingenom 56 častnikov in 8.871 mož, pod generalom Bothmerjem 3 častnike in 1.525 mož in pod generalom Mackensenom 55 častnikov in 11.937 mož. Skupno so Nemci vjeli 244 častnikov in 40.949 mož ter zaplenili 23 topov in 80 strojnih pušk.

Dne 1. novembra so ves dan trajali hudi boji ob Stripi. Rusi so privedli na napad močne sile in vdrl z globokimi kolonami pri Bjenjavi v našo postojanko. S hitrim protinapadom so jih naše rezerve vrgle nazaj. Po ljutih krajnih bojih so Rusi pustili na bojišču veliko mrtvih in v naših rokah 2000 vjetnikov. Ob spodnjem Stiru so naši potisnili Ruse zopet bolj nazaj. Z veliko porabo streliva podvzeti ruski protinapad se je izjalovil. Nemci so napredovali južno od železnice Tuckum—Riga ob obeh straneh Ara. Ljuti boji so bili 1. novembra pred Dvinskim, kjer je bilo krvavo odbitih več ruskih napadov. V bojih med jezeroma Sventen—Ilzen so Nemci vjeli 500 Rusov. V široki bojni črti so Rusi poizkusili preprečiti napredovanje generala Linsingena, a so bili vrženi nazaj s težkimi izgubami. Pri Sjemekovcu se je Rusom posrečilo, da so začasno vdrl v posto-

naprej podpora po zgoraj navedenih določbah, oziroma se vnovič nakaže.

Razen navadne državne podpore ali vzdrževalnine se pa vsled navedbe z dne 12. junija 1915 dele potrebnim še druge vrste podpore. Invalidom, ki so bili dolžni opravljati prezenčno službo, poleg invalidnih prispevkov za nje in za njihove družine, svojcem vsled vojne umrlega ali pogrešanega moškega, ki je bil v prezenčni službi, in istotako tudi delavcem in drugim v vojno službovanje pritegnjenim moškim in njihovim svojcem deli vlada še posebne podpore, ako ne dobivajo sedaj navadne vzdrževalnine. Te podpore so nekake doklade k preskrbninam, ki so določene za invalide. Podpora so lahko deležni tudi tisti vojaki (in njih družine), ki še niso doslužili vojaške dobe in ki tedaj nimajo pravice do splošne vzdrževalnine.

Pri delitvi teh vojaških podpor se bode oziiralo na to, kako je kdo preskrbljen v civilnem stanu, oziroma kakšne podpore je potreben, da se more preživiti. Vpošteva se ne le hrana, stanovanje in obleka, ampak tudi zdravila za družino in vzgojevalnina za otroke.

Vzdrževalnine kakor tudi posebne vojaške podpore se bodo vsled omenjene cesarske naredbes dajale ves čas sedanje vojne in še šest mesecev po končani vojni v polni ali zmanjšani izmeri, ako se ne bo poprej vojaška preskrba postavno preuredila. Zmanjša se podpora vsled izpremenjenih razmer v družini.

Če kdo postane podpora nevreden, jo izgubi. Vrne se krivično potegnjena podpora le tedaj, če si je kdo sam napravil, da jo je po krivici vlek. Za mrtvimi vojaki se dobi podpora s prvim onega meseca, ki sledi po smrti, drugače pa z dnem, ko pripade postavna preskrbinska pristojbina. Ako invalid umrje, se zanj podpora ustavi, nakaže se pa na novo za svojce. Podpora izgubi tudi vdova, ki se omoži, in drugi, ki so postali preskrbljeni in se lahko prežive.

Izredne državne podpore za invalide se izplačujejo vsak mesec naprej (anticipate). Podpore morejo dobivati tudi podčastniki, ki prostovoljno dalje služijo, vojaki rezervisti, ki nimajo svojcev, in vojaki, katerih svojci nimajo pravice do vzdrževalnine. Kolikor bolj nesposoben je invalid za delo, tem večja je podpora. Invalid, pri katerem se je sposobnost za delo zmanjšala nad 20% pa pod 50%, dobi na leto 60 kron, če se je sposobnost zmanjšala za 50 do 100%, dobi 120 K in za delo popolnoma nesposobni 180 K in včasih še več. Podpora z invalidsko penzijo vred ne sme presegati zneska 600 K. Gotove stopnje podpor so določene tudi za svojce invalidov in v vojni padlih vojakov, ako so ti vojaki prej svojce vzdrževali.

Podpore lahko vleče invalid za se, za svojo ženo, za zakonske in nezakonske otroke, za svoje starše in prastarše, dalje vdova za svoje zakonske in tiste nezakonske otroke, ki so od moža in ženo skupaj žive, ter oče in stari oče invalida za svojo ženo.

Prošnje za podpore se vlagajo pri županstvu one občine, v kateri kdo biva, in so kolka proste.

O podporah je izšla te dni v "Katoliški tiskarni" v Ljubljani posebna knjižica, ki nosi naslov: "Pravice vpoklicancev v vojno službovanje in njihovih družin do vzdrževalnin, podpor in preskrbnin." Knjižica, ki razlaga zakon in ima zadej vzorce prošenj za podpore, bo marsikomu dobro služila. Dobiva se v Katoliški bukvarni v Ljubljani in v knjigarni "Iliriji" v Kranju za 50 v.

NOVIČAR.

Vpoklic črnovojnikov v letih 1875, 1876, 1877, 1891 in 1895 rojenih, pri ponovnem prebiranju sposobnim spoznanih črnovojnikov.

C. kr. ministrstvo za domobranstvo je odredilo, da morajo v letih 1875, 1876, 1877, 1891 in 1895 rojeni črnovojniki avstrijskega in ogrskega državljanstva, ki so bili pri ponovnem prebiranju rojstnih letnikov 1873 do vključno 1877, 1891, 1895 in 1896, kakor tudi pri do 16. novembra 1915 izvršenih naknadnih prebiranjih sposobnim spoznani, v kolikor že niso pritegnjeni k službovanju z orožjem ali pa niso od tega službovanja na določeno ali nedoločeno dobo oproščeni iz ozirov javne službe ali interesov, odrediti in priti

dne 26. novembra 1915

k v svojih črnovojniških legitimacijskih listih označenemu c. in kr. dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu, ozir. c. kr. domobranskemu (deželno-strelskemu) dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu.

Oni, ki bodo pri naknadnih prebiranjih po tem terminu sposobnim spoznani, morajo tekom 48 ur po svojem prebiranju odrediti.

Črnovojniki morajo ta dan v splošnem najkasneje do 11. ure dopoldne priti; morebitna manjša prekoračenja te ure so le tedaj dopustna, če so v prometnih razmerah utemeljena.

Ravnatoko morajo v navedenih letih rojeni, pri prebiranju za službo z orožjem sposobnim spoznani bosansko-hercegovinski službi zavezani v evidenci druge rezerve odrediti in priti ob zgoraj navedenem roku k c. in kr. dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu, kamor spada kraj njihovega bivališča.

Neizpolnitev tega vpoklicnega povelja se bo strogo kaznovalo po obstoječih zakonih.

Ogrski črnovojniki letnikov 1873, 1874 in 1875 so bili vpoklicani na dan 3. novembra 1915.

Dva Kranjca umrli. Velečeno rodbino lekarnarja Karola Šavnika v Kranju je zadela hud udarec. Sin dr. Janko Šavnik, nadporočnik in odvetnik v Trstu, je bil na srbskem bojišču ranjen na glavi in je potem umrl v bolnici v Stari Pazovi v Slavoniji. Pokojnik bo pokopan v Kranju. Plemeniti rodbini Šavnikov naše globoko sožalje! — Dne 1. novembra je umrl v celovski bolnici za vročinsko boleznijo, katero je dobil na bojišču, Franc Engelman, drugi izmed peterih sinov, ki so šli iz te družine na bojišče.

«Brambni ščit» v Kranju. Na dan 7. t. m. določeno slovesno zabijanje žebeljev v brambni ščit, je preloženo vsled nastalih zaprek na dan 5. decembra in se bo splošno ta slovesna prireditev z 2. decembrom, z dnem, ko je naš presvitli vladar Njega veličanstvo cesar Franc Josip I. zasedel prestol našega cesarstva.

Kovinsko orodje se po moralo vsled ministrske naredbes z dne 23. septembra 1915 oddati v vojne namene. To orodje se more ali darovati "Patriotski zbirki kovin za vojno" (Dunaj, vojno ministrstvo), ali pa do 30. novembra 1915 prostovoljno prodati skupščevalcem, ki so pooblašteni za nakupovanje teh predmetov. Potem se bo zaukazala izročitev kovin. Nadomestilo za neobhodno potrebne predmete, ki se bodo morali oddati, si mora lastnik sam preskrbeti še pred dnem, določenim za izročitev. Ako mu ni mogoče dobiti nadomestila, naj to naznani že prej prevzemni komisiji, katere ob sprejemanju določi, če naj se neobhodno potrebni predmeti puste lastniku še nadalje za vedno ali vsaj za nekaj časa. Ako se tekom šestih mesecev ne bo zahtevala izročitev kovinskih posod in orodja, bo lastnik potem zopet prosto s tem razpolagal. — Ministrstvo je določilo prodajalcem najvišje cene za prodajo pločevinske posode, lite posode in kotlov za pranje. Cenike, ki se dobivajo pri glavarstvih, morajo imeti prodajalci na vidnem kraju izobešene.

Oddaja sočivja. Vojnožitnemu prometnemu zavodu bi morali oddati vsled ministrske odredbe zemljelci tri četrte letos pridelanega sočivja. Na predlog kranjske deželne vlade se je pa določilo, da tisti zemljelci, ki niso sočivja več pridelali, kakor ga za dom potrebujejo, zdaj ne bodo nič oddali. Prišle bodo nadaljne odredbe, ko bodo vse zaloge popisane.

Iz Drulovka: Tesar Jožef Košnik je plesal iz vojaške bolnice v Aratu na Ogrskem, da mu je bil kazalec na desni roki odbit in da ima v nogah hud revmatizem.

Trgovsko sušenje sadja. (Dalje.)

Znano je, da je c. kr. vlada pobrala žganjarske kotle, le prav majhno število jih je ostalo v vsaki občini.

Ta rekvizicija je žela veliko priznanja, posebno pri abstinentih.

Bila bi pa zopet preveč nagla domneva, da bo sedaj alkoholizma konec. Tega pač ne bo, posebno ne, dokler bodo velike žganjarske tovarne tudi v naši deželi, kjer so se taki obrati ravno to leto, če se ne motimo, še pomnožili, s tako marljivostjo kuhali špirit in žganje. Tudi bi bil prevelik optimist, kdor bi mislil, da so kotli strti in uničeni za zmeraj — marsikteri bo kmalu zopet prišel na dan. Kotlarji bodo po vojski imeli najbrže zlate čase.

Res pa je, da je ravno sedaj zelo ugoden čas, da se to število žganjarskih naprav v deželi zmanjša. Da se bo to doseglo, po našem mnenju še ni dovolj, da se samo svari: Ne kuhajte žganja, sušite sadje! Ta klic je že lansko leto padel na precej rodovitna tla, še bolj pa letos. Nasušilo se je na Gorenjskem letos gotovo cele vagone sadja. Stare "pajštve" so zopet celo jese — čez dalj časa — imele delo. Bati se je pa, ko gila mine, da ta vesela sprememba izgine.

Stremiti se mora za tem, da odpremo taka pota za porabo in prodajo sadja, da bo kmet sam od sebe prišel k prepričanju: Na vsak način je boljše, da ne kuhamo žganja.

Ljudstvo je ob vojnem času že spoznalo, da je nespametno, če se opusti sušenje sadja. To spoznanje mu je treba buditi dalje, pa mu tudi iti na roko s tem, da se lotimo tega vprašanja ravno sedaj z vso odločnostjo pa tudi z določnimi cilji. Sušenje sadja mora dobiti za naše slovenske gospodarje ne samo kuhinjsko in gospodarsko, ampak tudi denarsko vrednost.

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj, 5. nov. Ruski napadi proti fronti na Stripi in ob Štru so bili krvavo odbiti. Neki armadni zbor je predvčeršnjim vjel nad 1000 Rusov in zaplenil 11 strojnih pušk. — Novi naskoki na goriško območje so bili zavrnjeni. — Srbski odpor v prostoru med Kragujevcem in Jagodino planino je bil odbit. Nemške čete so vmagirale v Jagodino. Zvezne čete so šle naprej med Užicami in Višegradom. — Bolgari so zasedli Boljevac, jugovzhodno od Zaječarja, in so z naskokom vzeli Kravije, deset kilometrov severno od Niša.

Spomini iz vojne.

(Napisal vojni kurat J. Hafner.) (Konec.)

Pridem do lične barake iz desk, kjer je stotnijska pisarna. Imam zanimiv opravke. Prileten možak, ki ima doma malo družino, bi se pa rad po krščansko poročil, ker ženska ne more dobiti kot neporočena podpore. Ona pa ne more sem in on ne domov k poroki. Napraviva pooblastilo in se domeniva o nadaljnjih korakih, ki jih bo treba storiti, da bo mogoč stari fant in oče v pravi zakonski jarem. Sicer pa je menda ta čas lažje koga oženiti, kakor katero omožiti. Poslovim se od ženina, ki se na tako daljavo s puško v roki ženi, pa jo maham dalje po rovu.

Vsak oddelek ima kaj novega. Eni si stavijo gnezda z deskami, drugi si jih pleto iz šib in palic, tretji iz kosov zemlje in kolov. Pridem do Hrvatov in začujem guslarja: Ubili ste nam Ferdinandaaaa — ti prokleta bandaaaa — itd., poje, drugi spremljajo odmev. So tudi mnogi Srbi med njimi. Zato vprašam: "Što ču reči Srbi?" "E — pa i oni pjevaju s nama!" "Bog i Marjia!" "Zdravo, gospodine! Hyala vam lijepa!" V sosednji celici sedi Mohamedanec na nogah in šepeta: Allah il Allah... Skoro sami mladiči so. Zakaj? "Stari več počivaju u miru." Vsi pa so se izpremenili. So veseli, smeli, vojaki po rodu — a mnogo manje kolnejo. Silen možak, s strašno dolgimi brkami, cel Krištof Ravbar, sedi do pasu nag v pletenem košu (celici) in obira umazano srajco. "Što se tamo kreće?" — "Kozaci, gospodine, kozaci jesu." "Ima ih puno?" "Pa ima; samo sam ih več dosta zarobio i pobio." "Češ dobiti krst zlatni za zasluge." Pri sosedu ista slika, samo da nima brk, a je dolg in suh kakor izgubljeni sin na paši. "Što tražiš tamo u košulji?" "Uši." "Mila ti sreća i obilan uspeh!" Zopet eden. "Što je novoga?" "Lazice." "Šmrť ima!" In tako dalje. Izborni ljudje; vedno dovzetni za šale. Nobeni toliko ne kuhajo kot oni; hvaležni so za moj pozdrav "Bog blagoslovio" in z nasmehom me vsprejmejo ko drugič prikreva sam mednje. Zlati ljudje, ki se malo brigajo za svoje življenje. Kdor jih tu pred sovražnikom vidi, mora priznati, da je Hrvat res najbolji vojak.

Tukaj se pa prično naši kranjski ljudje. Eden s pipo v ustih, kosmat kakor divji mož, pomea rov. "Bog daj! Ali je še vojska?" "Menda bo še, k' nam še niso nič rekli domov jiti!" Pod znamenčkom Marije Pomagaj z Brezij gori večna luč, spodaj pa sede trije Lahi okoli deske in dregajo s cvetki. "Che javo-ji?" "E — una —" in vsi trije pokažejo na svojo igračo. Ker niso imeli punčike, so se igrali z ušjo. Pa je bilo vredno pogledat to uš. V Majlondu na svetovni razstavi bi dobila prvi "praja", če bi ne bila vojna prekinila prijateljskih zvez. Zdaj jo je eden preobrnil na hrbet, zdaj jo je drugi tiščal v stran. In pomenkovali so se z njo in komandirali so ji, zdaj "v korak", zdaj "v tek" in zdaj "stoj". Res, čisto posebna, vojaška uš to, s črnim križem pod silvo kože. Ker tukaj ni takih puškov, za silo tudi taka uš lahko "numare nosi". — Prav veselo je bilo vse; pa — da ne bi pozabili, da je še vojna, sta dva jagra splezala ven, kjer so ju Rusi v pomanjkanju drugih ciljev ustrelili. Tako

se vse izpreminja in meša; v vojski še bolj in hitreje kot sicer.

Zadnjo soboto in nedeljo je bilo pa bolj „zares“. Zlezel sem v temno luknjo in za menoj so lezli krščanski vojaki. Prišli so k spovedi. Pa ne misliti, da smo hoteli kak rekord doseči, ali senzacijo v zaledju zbuditi. Je pač posebno pripravno tam v zakopih, kadar vlada mir in samo pozamezni streli kličejo: memento mori! Ljudje pa se na krajevne izpremembe hitro navadijo. Ravnotako je dobri naš vojak v uniformi pokazal in pocencnil, preden je začel, kakor lani v adventu doma. Samo brez spovednice biti pri spovedi, to človeka malo v zadrego spravi. Ta sicer kar na tla poklekne, oni pa že le obstoji, in ko tretji ne vidi pručice, se k meni vsede in čaka, kdaj ga bom podregnil. Ampak — sv. maša v vojskih katakombah, to je imenitno. Na tri zaboje patronov smo položili desko, pa je bil altar. Svitlobo so dajale strelne line, skozi katere se je videlo „na Rusko“. Okoli petdeset mož se je pridrenjalo k sv. obhajilu in vse se je srečno končalo. Ravno med povzdigovanjem je počil naš top. Seveda je na ruski fronti malokdaj mogoča sv. maša v okopih, ker se je malokje čas tako temeljito vkopati.

Ni dolgčas v fronti. Bolj dolgčas je nam zadaj, dasi nam pojo — miši in žabe. Vsi se radi vojskujemo in z uspehom „peljemo vojsko“. Vendar pa bi nobeden ne oporekal diplomatom, če bi sklenili mir, in nas poslali domov, tja, kjer bistra Sava teče. Za to prosite Boga!

Izgubljeni list.

Prišli smo na svojem romanju v bližino honvedov, med katerimi je mnogo Slovakov. Rad

se pogovarjam s temi ponižnimi, pobožnimi ljudmi, zato sem vsak dan obiskal kuharje v gozdu. Pri enem teh obiskov sem našel polovico pisma, ki ga je Slovakinja poslala za svojim sinom v vojsko. Berite, kako se Slovaki ljubijo! — Karta, pisana 14. septembra. Hvaljen bodi J. Kristus. S srčno ljubeznijo Te na stotisočkrat pozdravljamo Tvoji stariši, Tvoji sestri Katerca in Marička ter Ti proščimo in želimo od milega Gospoda Boga dobrega, stalnega zdravja in sreče in da bi bil obvarovan pred sovražnikom, moj dragi sinček. Piši mi, če naj ti že pošljem zimsko obleko, ako bom mogla poslati. Moj Bog, kaj neki bo s Teboj, moje milo ugnano dete, zopet se moraš v tem mrazu mučiti. O ko bi ti mogla pomagati, pa kaj, ko ne morem, sinček mili! Prosi, da naj Te z bojišča spuste vsaj pogledat domov. I. pride domov za 14 dnij in cerkvenik Miško tudi, poskusi, če te puste domov. Še enkrat Te prisrčno pozdravljamo, vsa naša rodbina, in Ti želimo od te Mátičke Kristove zdravja in varstva, da bi Te ta Mátička obvarovala trpljenja, hudih bolezni, in da bi pomagala mojemu sinčku, kličečemu na pomoč. Mi zdaj koruzo vozimo, pa je taka velika voda. Dobili smo že od 4. tega meseca karte od Tebe. Moj Bog, ko bi le enkrat mogla videti mojega milega dragega sinčka in se z njim potolažiti. Saj Mátičko Kristovo zmirom prosim za mojega sinčka, da bi mi ga ohranila...

J. Hafner.

Vsem županstvom naznanjamo, da se dobe „Potrdila o istovetnosti - Identitätsbescheinigung“ v tiskarni „Tiskovnega društva“ v Kranju, po 2 vinarja komad.

Steckenpferd lilijno-mlečno milo

od Bergmann & Co., Tetschen ob Elbi

je čedalje bolj priljubljeno in razširjeno radi priznane vpliva proti pegam in dokazane nedosegljive vrednosti z ozirom na negovanje kože in telesne lepote. Tisoči priznalnih pisem. Mnogoštevilna odlikovanja! Pazite pri nakupu izrecno na znamko „Steckenpferd“ in na celi naslov. Cena 1 krono v lekarnah, drogerijah in parfumerijah itd. Istotako priporočila vredno je tudi Bergmanovo lilijno mazilo „Manera“ za ohranitev lepih in nežnih ženskih rok. Cena 80 v za tubo.



Osobje tiskarne „Tiskovnega društva“ v Kranju naznanja žalostno vest, da je njihov večletni souslužbenec, gospod

Franc Fabjan

četovodja 15. pešpolka in imejitelj srebrne hrabrostne svetinje

umrl za ranami, dobljenimi v Voliniji na severnem bojišču.

Blagi Franc, lahka Ti bodi tuja zemljica!



V prebridki žalosti naznanjamo, da je naš srčno ljubljeni in dobri sin, brat, nečak, stric in svak, gospod

Dr. JANKO ŠAVNIK

c. kr. nadporočnik v. ev., advokat v Trstu,

težko ranjen na južnem bojišču, dne 29. oktobra t. l. v Stari Pazovi v Slavoniji izdihnil svojo blago dušo.

Zemski ostanki pokojnika se prepeljejo v Kranj, da se položijo v domačo zemljo k večnemu počitku.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v tukajšnji farni cerkvi.

V KRANJU, dne 4. novembra 1915.

Karl in Leopoldina Šavnik,

starši.

Dr. Edvard Šavnik,

c. kr. višji okrajni zdravnik,

istic.

Marija Šavnik,

meteta.

Brez posebnega obvestila!

Dr. Karl Šavnik,

c. kr. višji finančni svetnik,

Ph. Mr. Franc Šavnik,

c. kr. med. oficijal v ev. in lek. voditelj,

Dr. Pavel Šavnik,

c. in kr. asist. zdravnik v rez. in vseučiliški asistent,

bratje.

Marija Vilfan, Anica Emmer

sestri.

Zofija Šavnik roj. Verbič,

svakinja.

Dr. Josip Vilfan, advokat,

Ing. Fran Emmer, c. kr. inženir,

svaka.

Nečaka in nečakinje.

Kupujte razno manufakturno in galanterijsko blago vedno le pri

„Prvi gorenjski razpošiljalni“ Ivan Šavnik, Kranj

ki prodaja dobro in trpežno blago po najnižjih cenah.